



**Biblioteca de Catalunya  
Secció de Manuscrits**



**FONS ESTEVE TERRADAS I ILLA  
Presentació i inventari  
Manuscrits 4368, 4369, 4370 i 4371**

Segona versió

**Barcelona  
2012**

**SUMARI:**

INTRODUCCIÓ.....	2
1. QUADERNS DE TREBALL .....	5
2. DOCUMENTACIÓ PROFESSIONAL:	
2.1- Director General de la Compañía Telefónica Nacional de España. 1921-1931:	
2.1.1- Butlletins interns de la International Telephone and Telegraph Company (I.T.T.C.), enviats per F.T. Caldwell .....	10
2.1.2- Documents de funcionament intern.....	11
2.1.3-SVENSKA RADIOAKTIEBOLAGET TELEFONTEKNISKA11 AVDELNINGEN	
2.2-- President del Patronato del Instituto Nacional de Técnica Aeronáutica(I.N.T.A). Jefe de Departamento de Motores. 1943-1950	
2.2.1-HISPANO-SUIZA. FÁBRICA DE AUTOMÓVILES S. A. BARCELONA.....	12
2.2.2- Laboratorio de Automática.....	12
2.3-- Director de la construcció de la Central Termoelèctrica de Ponferrada (Instituto Nacional de Industria) 1944-1949.....	13
3. DOCUMENTACIÓ PERSONAL DE LA MULLER I ELS FILLS D'ESTEVE TERRADAS	
3.1- M. Lluïsa Via.....	14
3.2- Lluís Esteve Terradas Via.....	14
3.3- David Terradas Via.....	14
3.4- M. Lluïsa Terradas Via.....	14
3.5- Documents sense possibilitat d'atribució.....	14
4. ALTRES DOCUMENTS.....	16
BIBLIOGRAFIA.....	17
ÍNDEX ONOMÀSTIC.....	18

## INTRODUCCIÓ

### Esteve Terradas i Illa

Nasqué al carrer del Carme n.30, de Barcelona, el 15 de setembre de 1883, en el si d'una família benestant. El seu oncle (era orfe de pare) l'envià des de molt jove a estudiar a Alemanya. Aquesta circumstància determinà que la seva preparació intel·lectual i el coneixement de l'estat de la ciència a l'Europa de l'època fos molt superior del de la resta de científics catalans i espanyols. Això li permeté, l'any 1905, doctorar-se simultàniament en matemàtiques i física. Del 1927 al 1931 residí a Madrid, on tornà després del seu exili argentí arrel de la Guerra Civil (1936-1941). Morí en aquesta ciutat el 10 de maig de 1950.

El paper de Terradas com a renovador dels estudis científics i tècnics a Catalunya i Espanya queda ben patent en la seva trajectòria intel·lectual i docent: catedràtic d'Acústica i Òptica a la Universitat de Barcelona (1907), participant en el Congrés Internacional de Matemàtics (Roma, 1908), enginyer industrial (1909), fundador de la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans (1911), professor d'automoció a l'Escola del Treball (1914), responsable dels Cursos Monogràfics d'Alts Estudis i d'Intercanvi (1915), director del Laboratori General d'Assaigs i Condicionament (1922), catedràtic d'Equacions Diferencials de la Universitat de Madrid (1927), catedràtic de Mecànica Racional a la Universitat de Barcelona (1932), creador del Centre d'Estudis Matemàtics, que depenia de l'I.E.C.(1933), catedràtic de Física Matemàtica a la Universitat de Madrid (1941).

El seu estil com a professor era importat dels seus anys d'estudiant a Alemanya: feia estudiar els seus alumnes directament en revistes científiques i manuals anglesos i alemanys. Contribuí, per tant, a la formació de científics professionals, sobre tot, físics. Compaginava aquesta activitat amb una gestió molt eficaç en empreses tècniques públiques: director dels serveis telefònics de la Mancomunitat (1916), organitzador de l'Oficina de Ferrocarrils Secundaris (1918), director de la construcció del Ferrocarril Metropolità Transversal de Barcelona (1923-1926), director de la Compañía Telefónica Nacional de España (1929-1931), president del Instituto Nacional de Técnica Aeronáutica (1943-1950), director de la construcció de la Central Termoeléctrica de Ponferrada (1944-1949).

Representa, doncs, el prototipus de científic que col·labora amb el poder, sense tenir en compte la ideologia política, per tal de fer avançar la tecnologia dins la seva societat. Aquest aspecte ha enterbolit una mica la percepció posterior que se n'ha tingut, acusant-lo de col·laboracionisme amb les dues dictadures espanyoles del segle XX. No obstant això, és reivindicat com a antecessor de l'actual comunitat científica, ja que el seu possibilisme permeté la modernització en aquest camp.

### El fons Terradas

El mateix E. Terradas havia manifestat la seva voluntat que el conjunt dels seus llibres, revistes i manuscrits fossin conservats a la biblioteca de l'I.E.C., on foren lliurats l'any 1977, pels seus descendents. L'any 1999 aquest fons es va traspasar a la Biblioteca de Catalunya, en funció de l'acord subscrit entre les dues institucions. És així com va ingressar el novembre de l'any 2000 a la Secció de Manuscrits la documentació que tot seguit presentem.

### 3. Classificació del contingut:

La documentació s'ha dividit en quatre grups:

1) Els documents pertanyents pròpiament a Terradas. Donat que la seva correspondència es troba a l'I.E.C., es redueixen al conjunt de 31 quaderns manuscrits, amb apunts, recensions bibliogràfiques, preparació de cursos i conferències, que permeten observar com treballava i quins eren les seves lectures i interessos. Són, doncs, summent interessants per resseguir el desenvolupament de la física en la primera meitat del segle XX.

També demostren el domini per part de Terradas de diverses llengües, que utilitzava en funció de l'idioma en el qual llegia un article o escoltava una conferència: alemany, anglès, francès, italià, castellà... L'ús del català (segurament, perquè no era una llengua en la qual es publicuessin obres científiques) és gairebé inexistent: només a la llibreta n. 10 hi ha els apunts d'un curs d'àlgebra. Pel que fa a la resta de quaderns, queda reduït a alguna anotació de caràcter íntim, com per exemple, les seves sensacions en arribar a la fi d'un viatge pel centre d'Europa i la perspectiva de reunir-se amb la seva família (llibreta n. 2).

S'han ordenat cronològicament, seguint les datacions de l'I.E.C., el qual conserva microfilmats el contingut dels esmentats quaderns. S'ha optat per mantenir la numeració correlativa donada pel mateix Institut, encara que no obeeixi a un criteri determinat, perquè així es manté el nexa que relaciona els quaderns amb la seva reproducció.

2) El conjunt de documents que va anar reunint, a través del temps, en la gestió de diverses empreses públiques, en la seva etapa de col·laboració amb els governs dels generals Primo de Rivera (la Compañía Telefónica Nacional de España) i Franco (el Instituto Nacional de Técnica Aeronáutica, la Central Termoelèctrica de Ponferrada). Són documents que poden aportar dades (p. e.: la dependència de la tecnologia estrangera) en l'estudi de l'interès de les dues dictadures del segle XX espanyol per assolir un cert nivell tecnològic en el camp de la telefonia, l'aviació i l'energia elèctrica.

Dins d'aquest conjunt, els documents relacionats amb el Laboratorio de Automática, s'han classificat dins l'epígraf corresponent a l'Instituto Nacional de Aeronáutica, per bé que pertanyen a una època anterior, perquè devien interessar Terradas com a precedent en la tasca d'assajar materials.

3) Hi ha un altre bloc de documents personals, però aquests no són de Terradas, sinó de la seva família. Quan ha estat possible identificar-ne el propietari, s'han classificat sota els epígrafs corresponents a l'esposa (amb qui es va casar el 1908) i els tres fills. Un últim epígraf s'ha reservat per a documents no atribuïbles amb seguretat.

4) L'últim document és un original mecanoscrit d'un possible alumne, o amic, en Josep Ma. Planas, que devia fer-li arribar en senyal d'agraïment, o bé perquè el revisés. L'autor s'hi refereix, a la introducció, com a "memòria", qui sap si d'algun curs propiciat per Terradas.

#### Descripció:

En els quaderns de treball, a més de les mides, s'ha especificat si inclouen fulls solts. Quan Terradas fa servir una denominació específica, s'ha mantingut, com ara en el cas dels "Lefax sheets", als quals es refereix en el pla de la seva obra (llib. 13). Pel que fa al nombre de fulls o pàgines, només consten quan la llibreta està numerada (sovint pel mateix Terradas).

La documentació professional està mecanografiada, encara que també s'hi conserven alguns impresos. Es caracteritza, a més, per contenir força il·lustracions (generalment fotografies).

#### Identificació dels noms de persona

S'ha preferit mantenir la denominació tal com la feia Terradas en els seus manuscrits. Així, per exemple, trobem que els alumnes o col·laboradors masculins els anomena tan sols amb el cognom, mentre que, seguint les convencions de l'època, quan l'alumna és femenina avantposa el tractament al cognom.

L'índex de noms propis inclou la informació biogràfica de tots aquells que s'han pogut identificar en la bibliografia consultada.

**FONS ESTEVE TERRADAS I ILLA (1883-1950)**

**1. QUADERNS DE TREBALL**

**Ms. 4368/1-31, en tres capsos (capsa 1: 4368/1-14, capsa 2: 4368/15-25,  
capsa 3: 4368/26-31)**

1-Conferències sobre corrents alterns. 1908-1909

Inclou un diari de viatge per Alemanya i el Centre d'Europa, de data imprecisa.  
155 x 103 mm.

TOP. I.E.C.: LLIB. 2

2-*[Els elements discrets de la matèria i la radiació]*. 1915

213x154 mm. Manquen fulls arrencats.

TOP. I.E.C.:LLIB. 3

3-Notes sobre enginyeria civil. [ca. 1925]

216x150 mm. + 6 p. en fulls solts.

TOP. I.E.C.:LLIB. 17

4-Estudis de construcció de túnels de ferrocarril. [ca. 1925]

216x150 mm.

TOP. I.E.C.:LLIB. 32

5-Notes del viatge a Llatinoamèrica. 1927

Inclou reflexions posteriors. També, estudis electrotècnics dels anys 1940-1950.  
150x 105 mm.

TOP. I.E.C.:LLIB. 6

6-Estudis sobre fluids i aeronàutica. [ca. 1928]

197x160 mm.

TOP. I.E.C.:LLIB. 23

- 7-“*Mecànica ordinaria y generalidades. Buques y aeroplanos*”. [ca.1929]  
237x216 mm.  
TOP. I.E.C.:LLIB. 28
- 8-Estudis de teoria quàntica, matemàtiques i elasticitat. [ca. 1930]  
237x216 mm.  
TOP. I.E.C.:LLIB.20
- 9-Estudis de mecànica de fluids i de teoria dels quanta. [ca. 1930]  
237x216 mm.  
TOP. I.E.C.:LLIB.25
- 10-Estudis sobre equacions diferencials. [ca. 1931]  
Fulls de 170x95 mm en una llibreta d’anelles de 183x125 mm (Lefax sheets).  
TOP. I.E.C.:LLIB. 11
- 11-“*Métodos de resolución del problema elástico en el caso de simetría axial*”.  
[ca. 1932]  
237x216 mm.  
TOP. I.E.C.:LLIB. 24
- 12-Notes sobre les oposicions de T Rodríguez Bachiller. 1935  
150x105 mm.  
TOP. I.E.C.:LLIB. 5
- 13-Curs d’àlgebra impartit per Antoni Munné, organitzat pel Centre d’Estudis Matemàtics (I.E.C.), a Barcelona, novembre 1935- gener 1936.  
237x216 mm.  
TOP. I.E.C.:LLIB. 10
- 14-Conferències sobre estabilitats d’estructures elàstiques. 1927  
Estudis i bibliografies sobre hèlices. [ca. 1936]  
266x179 mm, sense llom.  
TOP. I.E.C.:LLIB. 26

- 15-Conferències sobre fotoelasticitat i sobre pistes d'aeroports. [La Plata, Argentina, ca. 1939]  
[92 p.]; 218x170 mm + [1] f. solt de paper de carta del Alvear Palace Hotel de Buenos Aires.  
TOP. I.E.C.:LLIB.18
- 16-Apunts d'elasticitat. [Madrid - La Plata, ca. 1940]  
310x135 mm.  
TOP. I.E.C.: LLIB. 7
- 17-“*Sobre la industria de laminados procedente de chatarra*”. [ca. 1940]  
153x107 mm.  
TOP. I.E.C.: LLIB. 15
- 18-Estudis sobre aeronàutica. [ca. 1940]  
266x179 mm, llom malmès.  
TOP. I.E.C.: LLIB. 27
- 19-Estudis sobre construcció d'aeroports. [ca. 1940].  
Apunts de la conferència de Beppo [Tullio?] Levi a la Universidad de Buenos Aires el 28 d'octubre de 1940.  
192 p.; 322x123 mm.  
TOP. I.E.C.: LLIB. 30
- 20-Estudis sobre construcció de ports, dipòsits i aeroports... [ca. 1940]  
96 p.; 322x 128 mm.  
TOP. I.E.C.: LLIB.31
- 21-Conferència a Tolosa de Llenguadoc, sobre hidrografia. [ca. 1943]  
153x106 mm.  
TOP. I.E.C.: LLIB. 19



22-Estudis sobre autogirs i helicòpters.

*“Fundamentos de la investigación aeronáutica. Conferencia en el Museo Naval<sup>1</sup>, día 10 de Febrero”*. [ca. 1943]  
[92 p.]; 218x170 mm + 19 f. solts.

TOP I.E.C.: LLIB. 29

23-Notes de cursos a Madrid sobre física avançada<sup>2</sup>, amb intervencions de Rafael, i dels seus alumnes: Srta. Vigón i Ortiz. 1945-1947

Fulls de 170x95 mm en una llibreta d'anelles de 183x125 mm (Lefax sheets)

TOP. I.E.C.: LLIB. 4

24-Notes de cursos a Madrid sobre física avançada<sup>3</sup>, temes desenvolupats per Ortiz, Srta. Vigón, Puig Adam ... Apunts de conferències de Strutt, Kampé, 1947-1948

310x105 mm.

TOP. I.E.C.: LLIB. 12

25-Recensions i referències bibliogràfiques de llibres i revistes consultats a Londres. 1948. Apunts d'una conferència de Karman. 21/10/1948.

161x100 mm.

TOP. I.E.C.: LLIB. 8

26-Bibliografia i estudis d'electrònica. [Londres, ca. 1948]

210x 165 mm. Llibreta d'esprial.

TOP. I.E.C.: LLIB. 9

27-Diari de treball de les seves lectures sobre ciència i guerra. Londres, 1948.

A les primeres pàgines descriu un pla de publicació de tota la seva obra.

240x127 mm.

TOP. I.E.C.: LLIB.13

---

<sup>1</sup> de Madrid, possiblement (Terradas tornà a España definitivament l'any 1943)

<sup>2</sup> (cátedra de Física Matemática a la Universidad de Madrid).

<sup>3</sup> ídem

28-Estudis sobre fundacions, el port de Buenos Aires, etc. Conferències de Broglio, Esclangon. 1948

199 p.; 310x103 mm.

TOP. I.E.C.: LLIB. 14

29-Apunts de conferències d'Otero i Wold. Madrid, 1 i 8 de febrer de 1949, respectivament.

206x120 mm

TOP. I.E.C.: LLIB.16

30-Notes de lectura. Llistats d'adreces argentines. Apunts de conferències:

Fréchet (12 de febrer de 1942), [Julio] Rey Pastor (11 febrer 1949).

190x120 mm Inclou 22 f. solts.

TOP. I.E.C.: LLIB. 22

31-Estudis sobre aeronàutica.

212 p., relligades *a posteriori*. Inclou esquemes. 250x 150 mm.

TOP. I.E.C.: LLIB. s/n

## 2. DOCUMENTACIÓ PROFESSIONAL

Ms. 4369/1-22 (capsa 4)

### 2.1- Director General de la Compañía Telefónica Nacional de España (C.T.N.E.) 1921-1931

2.1.1- Butlletins interns de la International Telephone and Telegraph Company (I.T.T.C.), enviats per F.T. Caldwell , enginyer en cap. Practicament tots els butlletins van precedits d'una carta en castellà, signada per Caldwell, on es resumeix el contingut de l'original anglès.

1. “*Memorandum 8 de julio de 1929*” on es demana de substituir una pàgina que s'adjunta per l'original d'un butlletí.

2. “*Outside plant symbols*” 18/4/1930 (enviat el 2/7/1930)  
10 p., [2] f. Mecnografiats, relatius al butlletí: en anglès i castellà, respectivament

3. “*Toll operating practice- Inward operators. T.B. 15-Sup.1*” 5/8/1930  
[22] f. Mecnografiats. Sense la carta de Caldwell.

4. “*Screw-type anchors*” 28/8/1930 (enviat el 14/10/1930)  
2 p., mecnografiades, il.

5. “*Supplements to T.B. No. 15, “Toll operating practice”*” (enviats el 21/10/1930):

“*Through operators*” 28/8/1930 [10] f. mecnografiats.

“*Supervisors*” 2/9/1930 [11] f. mecnografiats.

“*Chief operators*” 2/9/1930 [3] f. mecnografiats.

6. “*A general switching plan for telephone toll service*” 14/10/1930 (enviat el 7/11/1930)  
3 p. mecnografiades.

Inclou l'article imprès: OSBORNE, H. S. “A general switching plan for telephone toll service” reprinted from the *Transactions of the American Institute of Electrical Engineers* October, 1930, 9 p., il. (esquemes i plànols).

7. “*Tape armored cable*” 29/9/1930 (enviat el 20/11/1930)  
4 p. mecnografiades , [3] f. d'il., [1] f. mecnografiat, relatiu al contingut del butlletí, en anglès

8. Cartes de Caldwell informant de l'enviament de butlletins que no s'han trobat en el fons:

“Recent developments in toll telephone service” (enviat el 28/4/1930)

“The telephone trunking plant in a metropolitan area” (enviat el 4/12/1930)

### 2.1.2- Documents de funcionament intern

9. “*Instrucciones al personal de construcciones de lineas para llenar los partes diarios de trabajo. Modelo n. 68*”

[20] f. mecanografiats.

10. “*Instrucciones al personal de instalaciones y conservacion de aparatos telefónicos, cuadros, etc. para llenar los partes diarios de trabajo. Modelo- 77*”

[15] f. mecanografiats.

11. “*Instrucciones al personal de oficinas centrales, almacenes, talleres, etc. para llenar los partes diarios de trabajo. Modelo n.143*”

[7] f. mecanografiats.

### 2.1.3-

#### 12. SVENSKA RADIOAKTIEBOLAGET TELEFONTEKNISKA AVDELNINGEN

“*Description du Diaphonomètre, Type ÖHM 229*” 24/5/1930

4 p. ; [2] f. d'il.(esquemes), un d'ells plegat; 1 fotografia

**2.2-- President del Patronato del Instituto Nacional de Técnica  
Aeronáutica(I.N.T.A). Jefe de Departamento de Motores. 1943-1950**

**2.2.1- HISPANO-SUIZA. FÁBRICA DE AUTOMÓVILES S. A.**

13. "*Propuesta de instalaciones para el laboratorio de estudio de motores de aviación del I.N.T.A.*" 1/12/1943

9 carpetes, paginació contínua (19 p.), text mecanografiat

- n. 1, lista 7 "*Banco de prueba para pruebas normales*", p. 1-4
- n. 2, lista 8 "*Banco de pruebas completo para Motor 89*", p. 5-7
- n. 3, lista HSB "*Banco de prueba de 50 a 600 CV.*", p. 8
- n. 4, lista 9 "*Banco de prueba Zepler*", p. 9-12
- n. 5, n. 6, listas 11 y 12 "*Banco de prueba de circulacion [sic] de agua y aceite*", p. 13-15
- n. 7, lista 13 "*Banco de prueba de las bombas de inyeccion[sic]*", p.16
- n. 8, lista 6 "*Banco de pruebas para compresor*" p. 17- 18
- n. 9, lista 10 "*Banco de prueba mono y bicilindrico [sic]*" p. 19
- "Resumen de las instalaciones con el precio para cada grupo" [1] f.

14. "*Lista de precios correspondientes a las maquinas destinadas al taller de la galeria de bancos de prueba*" Inclou la descripció de les màquines

4/1/1944

[5] p. mecanografiades, il. (fotografies)

15 "*Precios y condiciones de suministro de la propuesta de instalacion para el laboratorio y estudio de motores de aviones del I.N.T.A. y su pago*"

7/1/1944

[1] f. mecanografiat, dins la darrera carpeta de la "*Propuesta de instalaciones...*"

**2.2.2- Laboratorio de Automática**

Documentació tramesa al Laboratorio de Automática (on s'assajaven materials), annex al Laboratorio de Aeronáutica, per l'empresa Jorge Behrendt, representant a Madrid de la fàbrica de Berlin: Chemisches Laboratorium für Tonindustrie. Només els doc. 16 i 18 són datables. La resta deuen correspondre al mateix període.

16. "Presupuesto n.3.836 para Laboratorio de Automática. Palacio de la Industria y de las Artes. Madrid." 22/11/1929

6 p. mecanografiades (còpia en paper de calc)

17. "*Die Untersuchung der Rohstoffe und Massen.*"

8 p. impr., il. (fotografies i dibuixos)

18.GRENNESS, Johannes :“*Ein neues Verfahren für die Untersuchung der Korngrößen in Tonnen und Böden*” in *Sonderdruck aus Nr. 88 Jahrg. 1928 der Tonindustrie-Zeitung.*

7 p. impr. , il. (esquemes)

19.Prospectes publicitaris d'eines de laboratori.

8 f. impr. , il. (fotografies i dibuixos)

20.“*Beschreibung für die Mahlfeinheitsprüfmaschine.*“

2, 2 p. , mecanografiades

21.Catàlegs publicitaris d'eines i màquines.

impresos, il. (fotografies) dos d'ells desplegable, cadascun amb un f. solt que inclou les descripcions en castellà

### **2.3-Director de la construcció de la Central Termoelèctrica de Ponferrada(Instituto Nacional de Industria) 1944-1949**

22. JACKSON & PHILLIPS LTD.

“*Traducción de la oferta de la Brush Electrical Engineering Co. Ltd. para el suministro de un grupo turbo-alternador de 50.000 K.W. para la Central de Ponferrada.*” 8/12/1949

[10] f. mecanografiats; [1] f. solt d'il.; [3] f. impresos; 3, 4, 2 p. mecanografiades, 1 plànol (87 x 67 cm. plegats en 21 x 28 cm.)

### **3. DOCUMENTACIÓ PERSONAL DE LA MULLER I ELS FILLS D'ESTEVE TERRADAS**

**Ms. 4370/1-17 (capsa 5)**

#### **3.1- M. Lluïsa Via**

1, 2- quaderns d'exercicis d'anglès.  
164X100 mm.

3- agenda on consten les despeses casolanes. 1957  
115x70 mm.

#### **3.2- Lluís Esteve Terradas Via**

4- Institut Musical Casals

Diploma del primer premi en els exàmens del curs preparatori de violoncel. 21/6/1922  
413x283 mm.

5- quadern de dibuix. 1924  
115x187 mm.

#### **3.3- David Terradas Via**

6- agenda infantil feta per ell mateix. 1931  
90x67 mm.

7- carta no enviada, dirigida a Luis de Luque, general interventor del Ejército del Aire. 30/9/1950  
text i sobre mecanografiats, rúbrica manuscrita.

#### **3.4- M. Lluïsa Terradas Via**

8, 9- quaderns escolars d'història  
236x217 mm., manquen pàgines.

#### **3.5- Documents d'atribució no determinada**

10- quadern de lliçons d'història del dret  
156x227 mm. Inclou [6] f. mecanografiats de la mateixa matèria.

11- quadern de lliçons d'història del dret  
150x212 mm.

12- quadern de pràctiques de biologia  
155x220 mm.; dibuixos a llapis i ploma.

13- quadern d'apunts diversos  
154x210 mm.

14- quadern de lliçons de química inorgànica  
393 f. ;151x215 mm; text mecanografiat, alguns apunts manuscrits al verso i  
als marges  
Inclou [2] f. manuscrits.

15-17- quaderns d'apunts de medicina  
167x 223 mm., junts en una carpeta de vetes 233x172 mm; text mecanografiat,  
impresos  
retallats i enganxats, anotacions ms.



#### **4. ALTRES DOCUMENTS**

**Ms. 4371 ( Capsa 5)**

PLANAS, Josep Ma. : *Fonaments de Geometria pseudoconforme de n dimensions.*  
1934.

IX, [58] f. ;280 mm. Text mecanografiat, fórmules i notes al final dels capítols  
manuscrites

Nota: publicada per la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona el 1935, amb  
el títol *Contribución a la geometría Pseudo conforme de N dimensiones.*

**BIBLIOGRAFIA CONSULTADA**

DEBUS, Allen G. (ed.): *World who's who in science : a biographical dictionary of notable scientists from antiquity to the present*. Hannibal (U.S.A.) : Marquis-who's who , cop.1968.

*Enciclopedia universal ilustrada europeo-americana*. Madrid : Espasa-Calpe, 1905-

*Gran Enciclopedia Catalana*. Barcelona : Enciclopedia Catalana, 1986-1993. 2a ed.

*National Union Catalog*. Chicago : American Library Association, London : Mansell, 1968-1981.

*New Encyclopaedia Britannica*. Chicago, Madrid [etc.] : Encyclopaedia Britannica, cop. 1989. 15<sup>th</sup> ed. 32 vol.

ROCA ROSELL, Antoni; SÁNCHEZ RON, José Manuel: *Esteban Terradas\_(1883-1950) : ciencia y técnica en la España contemporánea*. Madrid : Instituto Nacional de Técnica Aeroespacial. Barcelona : Ediciones del Serbal, 1990. (Libros del Buen Andar; 25).

ROCA ROSELL, Antoni (ed.): *Esteban Terradas*. Madrid : Fundación Banco Exterior de España, 1991. (Biblioteca de la Ciencia Española; 3).

ROCA ROSELL, Antoni.: “Esteve Terradas i Illa. Barcelona, 1883- Madrid, 1950\_: la física tècnica” in: CAMARASA, J.M.; ROCA ROSELL, A.: *Ciència i Tècnica als Països Catalans : una aproximació biogràfica*. Barcelona : Fundació Catalana per a la Recerca, 1995 ( p. 1177-1207).

ROCA ROSELL, Antoni.: *Esteve Terradas i Illa : Semblança biogràfica : conferència pronunciada davant el Ple per Antoni Roca i Rosell el dia 20\_d'octubre de 1997\_*. Barcelona : Institut d'Estudis Catalans, 2000.

SOLER I MÒDENA, Rosa : *Catàleg del fons bibliogràfic Esteve Terradas* Barcelona : Institut d'Estudis Catalans, 1994.

**ÍNDIX ONOMÀSTIC**

- BROGLIO, Luigi (n. 1911)  
matemàtic italià, especialista en càlcul d'estructures. Ms. 4368/28
- ESCLANGON, Ernest (1876-1954)  
astrònom i físic francès, investigà la refracció atmosfèrica els  
cometes, la localització de peces d'artilleria a través del so, etc. Ms. 4368/28
- FRÉCHET, Maurice René (n. 1878)  
matemàtic francès, expert en càlcul de probabilitats. Ms. 4368/30
- KAMPÉ DE FERIET, Joseph (n.1893)  
matemàtic francès. Ms. 4368/24
- KARMAN, Théodore von (1881-1963)  
enginyer hongarès, expert en aeronàutica. Ms. 4368/25
- LEVI-CIVITA, Tullio (1873-1941)  
matemàtic italià, introductor de les idees dels desplaçaments  
paral·lels i de la corbatura dels espais. Ms. 4368/19
- MUNNÉ, Antoni  
arquitecte català. Ms. 4368/13
- OTERO NAVASCUÉS, José M.  
enginyer de l'Armada, primer director del Instituto de Òptica  
del CSIC (fundat el 1946). Ms. 4368/29
- ORTIZ FORNAGUERA, Ramon (1916-1974)  
matemàtic, físic i astrònom català, deixeble de Terradas. Ms.4368/23  
Ms.4368/24
- PUIG ADAM, Pere  
alumne de Terradas a la càtedra de Física Matemàtica a la  
Universidad de Madrid. Ms.4368/24
- RAFAEL, Enric de  
company de la facultat de Ciències de Barcelona i amic al  
llarg de tota la vida d'Esteve Terradas. Ms.4368/23

- REY PASTOR, Julio (1888-1926)  
matemàtic castellà, l'I.E.C. publicà dins la “Col·lecció de  
Cursos de Física i Matemàtica”, la seva obra Teoria de la  
representació conforme. Ms.4368/30
- STRUTT, Maximilian Julius Otto (n. 1903)  
enginyer javanès. Ms. 4368/24
- VIGON, M. Aranzazu  
alumna de Terradas a la càtedra de Física Matemàtica a la  
Universidad de Madrid. Ms. 4368/23  
Ms. 4368/24
- WOLD, Herman (n. 1911)  
matemàtic especialitzat en estadística. Ms. 4368/29